

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deložniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 5 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Pogodbena pisma.

Časa, kakor je v predpustu, v celem letu ni in nobenokrat se ne sklenó pogodbe toliko imenitne, kakor ravno v tem času. Kakor še je namreč pri nas, na kmetih, godé se ženitve iz večine v predpustu in vsled njih izročé tudi stariši radi ali vsaj navadoma svoja zemljišča, na katerih so dosehmal sami gospodarili, sinu ali hčeri.

Za to je treba pisem, taci, ki določijo na tanko, kaj da so stariši sinu ali hčeri izročili, kaj pa si za-se obdržali ali tudi za druge otroke izročili. Tako pismo skorej nikoli ni dovolj natančno.

Ne more se reči, da bi v obče naši kmetje bili v tem, kako da so taka pisma imenitna, malo izvedeni; ne, kmetje si to, predno pridejo v uradnijo, v kateri se ima tako pismo storiti, že dobro prerajtajo in vsaj v svoji glavi imajo to že vse gotovo. Tako tudi v uradniji povejo; včasih pač to ni vse, kakor zahteva postava, ali kmetje menijo, da je to, kar so si namislili in o čemer so se med seboj pogodili, vse prav in za-nje tudi dobro.

Enako imajo tedaj tudi v mislih, kedar se v uradniji c. kr. notarja ta reč pogaja in zapisuje. Izmed sto jih tudi devetindevetdeset misli, da stoji to v pismu, katero podpišejo ali vsaj podkrižajo, popolnem tako, kakor so se med seboj pogodili. In veselo je potlej gostovanje in prvi meseci tekó še pozneje tudi kolikor, toliko veseli, toda čez pol leta, čez eno leto zasučé se vse to narobe. Kreg in prepir in pretepanje so med najbližjo žlahto le preveč v navadi.

In zakaj? Za to, ker ali mladi ne držé tega, kar so si stariši izgovorili ali pa terjajo stariši od mladih več, kakor jim je ta ali oni povedal, da stoji v pismu, v juterni, ki se je pred ženitvo v tej ali uni uradniji naredila.

Tako pismo, juterna gre potlej od rok do rok in vsak ga drugače razlaga, iz večine razlaga se

ona seveda na ljubo temu, ki ravno prosi razložnja, tedaj na ljubo starišem, kedar ga prinesó stariši v razložnje, in sinu ali hčeri, kedar si ga dasta ona razložiti.

Uzrok temu pa je pri nas največkrat to, da se tako pismo, juterna napravi nemški, po stari obliki, ne gledé na to, kako da ste se stranki pogodili. Pač se strankam vsako tako pismo prebere in tudi slovenski razloži, toda slovenski le površno, tedaj čisto lahko tako, kakor so se stranke ustmeno pogodile, ali v pismu, v juterni stoji stvar tako, kakor jo je pisar umel ali se ona z načrtom, kakor je po postavi in torej v navadi, strinja ne pa tako, kakor se je bilo dogovorilo.

Posledica vsega je potlej le ena — tožbe in to take, ki požró veliko denarja, v družinah pa so vedno netilo grdih razprtij in večnih sovraštev. Pomoči v njih ne najde noben advokat, naj bi stvari tudi v malem in tedaj cenó rad dokončal. Kar stoji v pismu, to velja, in vse drugo je prazno besedovanje.

Ležje bi se pa vse to poravnalo, ko bi se pisma, juterne pisale, kar že terja zdrava pamet in česar še le nespamet noče priznati, slovenskim strankam slovenski. Vsega, kar stoji v takem pismu, bi še pač tudi tedaj vsak ne umel, kajti pisma so kratka, določna in torej jih tudi navadni človek ne more v prvem hipu zapopasti, toda toliko bi gotovo razumel, ali stoji v njih to, kar je sam izgovoril in potlej doma, ko bi jih prebiral ali pa si jih dal prebrati, prec bi videl, kaj stoji v njih in kaj ne. Tako bi tudi lahko razsodil, ali se mu godéva krivica, ali pa bi bolje storil, ko bi odjenjal.

Da mu kdo slovensko pismo prebere, take prebere, da dobi sam prepričanje: tako stoji v pismu in ne drugače, za to mu ne bo nobene težave. Celó drugače pa je z nemškim pismom. Kdo ve, če je on, ki tako pismo prebere, v taci rečéh veččak, in če tudi je, ali pa pismo tudi tako tolmaci, kakor je prav? O tem ima člo-

vek zmerom lahko svoje dvome in zato ne pride, vsaj do srečnega konca ne pride lahko.

Mi pa po tem takim tudi iz vsega srca želimo, da ne sklenó posehmal naši kmetje nobene pogodbe drugače, kakor slovenski. Vsem tožbam še zavoljo tega sicer ne bode konec, saj se tudi Nemci pri svojih nemških pismih, ki jih imajo že dolgo, ne ubranijo vseh tožeb, ali nepotrebnih, dragih tožeb bode veliko manj v prvem hipu, ko se bodo pri nas vse pogodbe sklepale slovenski.

Kar pa tudi ni brez pomena, kričatev, kakor so med nami nemški ali še bolj nemškutarski notarji in njih pisarji, bode po času čedalje manj in življenje postane nam zopet mirno: Slovenec bo, kar dosehmal ni, svoj gospodar na svoji zemlji.

O naši enakopravnosti.

Braslovče, konec januarja 1886.

Kako da se jezikovna ednakopravnost pod Taffejevo vlado praktično izjavlja, kaže med drugimi tudi ta-le razsodba:

Na ponovljena zahtevanja krajnega šolskega sveta v Braslovčah, naj se mu vsi ukazi od strani okrajnega šolskega sveta na Vranskem izdajajo v slovenskem jeziku, izdal je ta razsodbo od dne 26. nov. 1884, broj 198, ki naklada krajnemu šolskemu svetu dolžnost, da mora sprejemati in stvarno reševati vse razpise, ki mu dojdejo od okrajnega šolskega sveta v nemškem jeziku, naj se že potlej objavljajo v taistih ukazi c. kr. deželnega šolskega sveta, ali pa naredbe, ki izhajajo iz lastne inicijative okraj. šolskega sveta. Zoper to razsodbo vložil se je priziv na c. k. deželni šolski svet v Gradcu; v njem se je zahtevalo, da se vniči razsodbe s prvega mesta ter primora okraj. šolski svet na Vranskem na to, da občuje s krajnim šolskim svetom v Braslovčah v vseh rečeh in izključljivo v slovenskem jeziku. Pri utemeljevanji priziva se je povdarjalo vzladi, da vsi člani krajnega šolskega sveta, razven veronaučnega učitelja, nadučitelja in krajnega šolskega nadzornika ne umejo prav nič nemški, temveč da umejo le slovenski kot materni jezik, da nobena postava ne določuje, da bi morali udje krajnega šolskega sveta umeti ukaze višjih oblasti, marveč da član LXX. državnih osnovnih postav priznava ednakopravnost vseh v deželi navadnih jezikov v šoli, uradu in v javnem življenju. Ako člani krajnega šolskega sveta ne umejo nemški, pa jim tega znanja tudi nobena postava ne nalaga, smelo bi se uže po naravnem pravu — ako nam v resnici nedostaja pozitivnih zakonov — zahtevati, da občuje višje oblastvo s podrejenimi mu oblastvi v taistem jeziku, kateri je tem znan, inace se oblastva sama med seboj ne razumejo in kaj

je temu posledica, kakor da se mora uradovaje nehati.

Sicer so pa oblastva vstvarjena zavoljo ljudstva, a ne ljudstvo zavoljo oblastev, v tej doslednosti zapopadena je tudi dolžnost višjih oblastev, znati in rabiti jezik, s katerim se doseže sporazumljenje z nižjo oblastjo in ljudstvom. —

Tako utemeljeni priziv pa je visoki c. k. deželni šolski svet v Gradcu z razsodbo od dne 13. avgusta 1885, broj 3249 zavrzel z utemeljevanjem, da se od ene strani morajo krajni šolski sveti brezpogojno smatrati za dolžne, sprejemati in reševati vse spise, ki so jim od okrajnega šolskega sveta došli, to pa z ozirom na postavno, določeno razmirje sploh, po katerem so krajni šolski sveti podrejeni okrajnim šolskim svetom; od druge strani pa, da se mora zahtevanje, naj se okrajni šolski svet v obče vanju s krajnim šolskim svetom poslužuje izključljivo le slovenskega jezika značiti kot postavno popolnem neutemeljeno, ker se iz nobenega postavnega predpisa ne more izvajati dolžnost okrajnega šolskega sveta, da se poslužuje slovenskega jezika v uradnem poslovanju krajnim šolskim svetom, ki se mu podrejuje. Ta razsodba toraj označuje, kako se Slovencem meri, kako se v zgola slovenskih okrajih južnoštajerskih tolmači narodna ravnopravnost Slovencev. O tej originalnej razsodbi in njeni plitvi argumentaciji, bilo bi mnogo pisati, a ker je kritikovati, kadar gre za slovensko reč, nevarno, naj si častiti bralec sam napravi komentar.

Prosim pa častite gospode slovenske poslance, naj si tudi navedeno razsodbo zapomnijo in delajo na odličnem mestu v to, da izostanejo nam takošnje razsodbe v bodoče in da ne bo nam za vsako trohico narodne ravnopravnosti treba tolikošnjega brezprimernega prizadevanja. Pač ni treba, da se nam pot pri rabi domačega jezika po oblastvih samih v toliki meri ovira, marveč le olajša. —n.

Gospodarske stvari.

Kako na Angleškem teleta vzrejajo.

Mnogo je pri nas kmetovalcev, ki mislijo, da je njihov dobiček toliko večji, kolikor prej mlada teleta izpod doječe krave spravijo. V Angleških mlekarijah pa imajo o tej stvari vse druge misli, da si tudi je mleko, kakor znano, mnogo dražje, kakor pri nas. Zato mislimo, da bode naše častite bralce zanimalo, ako jim povemo, kako na Angleškem mlada teleta vzrejajo.

Samo v malo gospodarstvih, v katerih se izključljivo le z mlekarstvom pečajo, se teleta